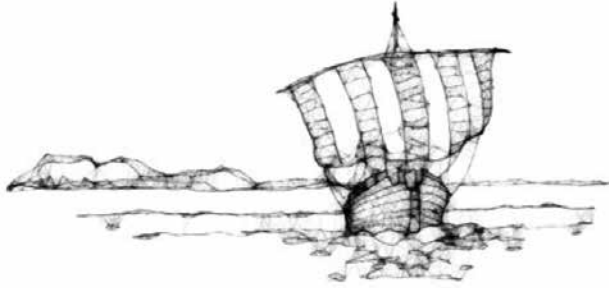

Leeto la Boraro la Boromuoa

SABATHA MANTSIBOEA

Bakeng sa thuto ea beke ena, bala:

Liketso 18:24–28; Liketso 19; Liketso 20:7–12, 15–27; 2 Cor. 4:8–14; Liketso 21:1–15.

Temana ea Khopolo:

“Empa ha ke re letho ka tsona, le bophelo ba ka ha ke bo hlokomela, ke re, ke mp eke qete leeto la ka thabo, letšebetso eo ke e laetsoeng ke Morena Jesu, e leng ho tiisa Evangeli ea mohaui oa Molimo” (Liketso 20:24).

Tlaleho ea Luka ea leeto laboraro la Paulose le qala ho potlakiloe. Temana e re ka mora ho qeta nakoana Antioko, khubu ea maeto a Paulose, moapostola o itokisetsa leeto le leng hape, a feta “hlomahanyo linaha tsa Galatia le Frigia, a ntse a tiisa barutuo kaofela” (Liketso 18:23). Joale, limaele tsa pele tse 1,500 tsa leeto li nkoa ke polelo e le ’ngoe. Ke hobane moo leetong le lebang teng ke Efese, moo Paulose a nkileng nako e ngata ho feta motse ofe kapa ofe nakong ea maeto a hae. Ka leihlo la boevangeli, bosebeletsi Efese bo ile ba ba le tholoana tse kholo; ho ruta ha Paulose ho ile ha fihlela profinse eohle ea Asia (Liketso 19:10, 26). E bile ka nako e kang ena hore likereke tsa Colossae, Hierapolis, le Laodicea li ileng tsa theha, mohlomong ka Epharase (Ba-Kol. 4:12, 13), e mong oa basebisi ’moho le Paulose (Ba-Kol. 1:7, Fil. 23).

Sa ho hopola ka leeto lena ke hore ke la ho qetela la Paulose le tlalehoang ho Liketso. Paulose o ile a le nka e le motho ea lokolohileng. Luka o tlaleha leeto le leng hape, khetlong lena ho ea Roma, empa e le motšoaruoa.

*Ithute thuto ea beke ena ho lokisetsa Sabatha, 8 Loetse.

Efese: Karolo ea I

Liketso 18:24–28 e tlaleha hore ha Paulose a ntse a le tseleng ho ea Efese, molumeli oa Mojude ea bitsoang Apollose a tla motseng. E ne e le monna ea buang hantle ea tsebang mangolo hantle. Hore e be Apollose e ne e le molateli oa Jesu e hlakile ho latela ka moo Luka a mo hlahosang kateng: “Monna eo o ne a rutiloe tsela ea Morena; o na a bua ka moea o nang le cheseho, a ruta litaba tsa Morena ka temoho” (Liketso 18:25). Empa, o ne a tseba kolobetso ea Johanne feela. A kolobelitsoe ke Johanne mokolobetsi, Apollose o ile a tsebana le Jesu nakong ea bosebeletsi ba hae bophelong lefatšeng, empa o tlameha e be o ile a tloha sebakeng seo—mohlomong a khutlela Alexandria—pele ho liketsahalo tsa Pentekonta. Sena se bolela hore na ke hobaneng ha Akila le Prisilla ba tla mo ruta haholoanyane. Leha a ne a khona ho bontša ho tsoa mangolong hore Jesu e ne e le Mesia oa Iseraele (Liketso 18:28), Apollose o ne a hloka chorisa tsebo ea hae ka lebaka la tse seng lietsahetse Bokresteng esale Jesu a sebeletsa. Leha hole joalo, Akila le Prisilla ba ile ba etsa se fetang bakeng sa Apollose: le balumeli ba bang ba Efese, ba mo nea lengolo la khothaletso le eang ho likereke tsa Akaia (Liketso 18:27), e leng se ileng sa molumella ho ba le bosebeletsi bo matla Korinthe (1 Ba-Kor. 3:4–6, 4:6, 16:12).

Bala Liketso 19:1–7. Ho etsahetse’ng ka Paulose ha a fihla Efese?

Pale ea Apollose e hokahane le batho ba leshome le metsi e ’meli ea batho bao a kopaneng le bona Efese ho fihleng ha hae motseng oo, hobane boemo ba bona bo ne bo tšoana haholo. Tlhaloso ea bona e le “barutuo” (Liketso 19:1) le potso ea Paulose ho bona (Liketso 19:2) ka ho hlaka li hlakisa hore e ne se ntse e le balumeli ho Jesu. Ka tsela e tšoanang karabo ea bona ho Paulose e bontša seo, ka mokha o tšoanang le Apollose, e ne e le barutuo ba pele ba Johanne bao e bileng ba Jesu ntle le hoba le maiphihlelo a ba Pentekonta. Ba ne batlo ba le monyetla oa ho natefeloa ke maiphihlelo a tebileng le Morena. “Ho fihleng ha hae Efese, Paulose a ile a fumana baena ba leshome le metso e ’meli, bao, joalo ka, e bileng barutuo ba Johanne mokolobetsi, ‘me joalo ka eena ba fumane tsebonyana ea thomo ea Krete. Ba ne ba sena bokhoni ba Apollose, empa ka cheseho e tšoanang le tumelo, ba ne ba batla ho hasa hohle tsebo eo ba e amohetseng.”—Ellen G. White, *The Acts of the Apostles*, p. 282.

Re lokela ho talima kolobetso ea bona e ncha ka leseli lena le ikhethang. Ba ne basa tsoe kerekeng e ’ngoe ea Bokreste, kapa hona ho sokoloha bocha. Ba ne ba mpa ba kenngoa Bokresteng ka botlalo. Hore e be ba amohetse Moea le ho bua ka maleme mohlomong ho bolela hore e ne e le barumuoa ba Bakreste, joalo ka Apollose, bao joale ba filoeng matla ka botlalo ho paka ka Jesu Krete hohle moo ba eang teng.

Efese: Karolo ea II

Efese, Paulose o latetse tloaelo ea hae ea ho ruta ka synagogeng pele. Ha khanyetso e hlala, eena le balumeli ba bacha ba leba sekolong sa e mong ea bitsoang Tiranno, moo Paulose a ileng a ruta ka matsatsi 'ohle ka lilemo tse peli (Liketso 19:8–10). Khutsufatso ea Luka ea bosebeletsi ba Paulose Efese ke hore profinse eohle e ile ea bolelloa Evangelii (Liketso 19:10, 26). Ho Liketso 19:11–20, Luka o kenyeletsa lipale tse 'maloa tseo ho bileng le mehlolo e etsoang e le ho hlalosa ho hlola ha matla a Molimo motseng oa lingaka tse reng li ntša matemona le ba maselamose ba tloaelehleng. Ho ne ho se tika-tiko hore Molimo a ka folisa ka Paulose, empa hore lituku le masela a neng a amiloe ke moapostola li ne li ba le matla a ho folisa (Liketso 19:12) ho ka utloahala ho makatsa ho ba bang, leha sena se na le ho tšoana le pholiso ea Jesu ea mosali ea ileng a ama qola ea hae (Luka 8:44). Tumelo ea Ba-Efese ka mehlolo e ka 'na eaba e entse hore Molimo a etse mehlolo e fetisang ka boholo, joalo ka Luka a bolela (Liketso 19:11). Sena ke mohlomong ke mohlala, oa ho fihlela litlhoko tsa batho boemong ba kutloisiso ea bona. Ha a khotsofetse ke litholoana tsa thomo ea hae Efese, Paulose a etsa qeto ea ho ea Jerusalema (Liketso 19:21). Luka ha a fane ka lebaka la leeto lena, empa rea tseba ho tsoa lingoloeng tse ling tsa Paulose hore o ne a lakalitse ho isa limpho tseo a li bokeletseng ho thusa bahloki ba kereke ea Jerusalema (Ba-Roma 15:25–27, 1 Ba-Kor. 16:1–3). Ho arolelana lintho selemong sa pele, le tšala e kholo e ileng ea oa matsatsing a Klaude, li ile tsa futsanehisa balumeli ba Judea, 'me Paulose a bona boipiletsong ba bona ba ho thusoa (Ba-Gal. 2:10) monyetla oa ho matlafatsa tšepo ea bona boapostoleng ba hae le bonngoe ba seo joale e leng kereke e meetlo e fapakaneng, a sa natshe kotsi eo a tla beng a ipheha ho eona (Liketso 20:22, 23; Ba-Roma 15:31).

Bala Liketso 19:23–41. Lebaka-baka la khanyetso ho Paulose e ileng ea hlaha Efese qetellong ea bolulo ba hae moo ke lefe?

Khanyetso e ne e amana le khumamelo ea bohetene, e neng ele tsietsing ke bosebeletsi ba Paulose. Se neng se susumetsa Demetriuse e ne e le chelete, empa o ile a khona ho e fetola taba ea borapeli hobane tempele ea Artemise (kapa Diana), e nkoang e le e 'ngoe ea limaka tse supileng tsa lefatše la pele, e ne e le Efese.

Bala Liketso 19:27. Ela hloko ka moo Demetriuse a ileng a khona ho thisa taba ea borapeli tekong ea hae ea ho boloka chelete e ntse e kena. Hobaneng rōna re le Bakresete re lokela ho ba hlokolosi ho se sebelisi tumelo ea rōna, kapa bolumeli 'motoana malebana le tumelo ea rōna, ka tsela e tšoanang?

Troase

Ka mor'a mofere-fere oo (Liketo 19:23–41), Paulose a etsa qeto ea ho tloha Efese. Empa a nka tsela e teletsana ho feta ka Masidonia le Akaia ho e-na le ho leba ka kotloloho Jerusalema (Liketso 20:1–3). Leetong lena, baemeli ba likereke tse ling tsa Balichaba ba ne ba ena le eena (Liketso 20:4).

Bala Liketso 20:7–12. Phoso ke efe ka khang e tloaelehileng ea hore litemana tsee li thusa ho tiisa hore Sabatha e ile ea fetoleloa ho Sontaha?

Ho khefutsa ha Paulose Troase e qetelletse ka kereke e ileng ea kopana “ka la pele la beke” (Liketso 20:7). Ba bokana 'moho “ho ngoatha bohobe,” eo e ka supang Selallo sa Morena, ntle kapa ka kopanelo ea boena ea lijo eo hangata e neng e kopanngoa le eona ho tloha matsatsing a pele a kereke ea Jerusalema (Liketso 2:42, 46). Hore e be ha ho thoe letho ka senoelo leha e le thapelo ha e hlakole taba khonahalo ea sena. Ntlha leha hole joalo, ke hore, taba ena e boleloa e le bopaki ba hore nakong ea Paulose, bonyane likereke tsa Balichaba li ne se ntse li beile Sontaha bakeng sa Sabatha e le letsatsi. Empa, pele ho ka etsoa lipolelo tseo, ho bohlokoa ho etsa bonnete ba letsatsi le nepahetseng la kopano eo, le boemo ba kopano. Taba ea tšebeliso ea mabone (Liketso 20:8), 'moho le taba ea hore molaetsa oa Paulose o ile oa tsoela pele ho fihlela ka khitla bosiu (Liketso 20:7), le o fihlela letsatsi le chaba (Liketso 20:11), re sa bue ka sephume sa boroko sa Eutike (Liketso 20:9), ho hlakile e ne kopano ea bosiu. Potso hee, ke hore na e ne le bosiu pele ho Sontaha kapa bosiu ka mor'a Sontaha. Karabo e itšetlehile mokhoeng oa nako oo Luka a o sebelisang, e ba ke mokha oa Baduje ho tloha oa mantsiboea ho isa mantsiboea kapa oa ma-Roma oa ho tloha ka khitla ho isa ka khitla. Haeba ke ea pele, e ne e le Moqobelo bosiu; kapa oa morao, e ne e le bosiu ba Sontaha. Ka tsela efe kapa efe, boemo ba Liketso 20:7–12 bo supa hore, leha e ne e ba kopano e ne e le bosiu ba Sontaha, e ne e se kopano e tloaelehileng ea kereke empa e khethelileng ka lebaka la ho tsaamaea ha Paulose hoseng ho latelang. Ho thata ho bona, hore na ketsahalo ena e ikhethileng e le 'ngoe feela e ka ba e tšehetsang poloko ea Sontaha. 'Nete ke hore, che!

Lula haholo mabakeng oohle a poloko ea letsatsi la bosupa la Sabatha. Ke joang tšehetso e matla ea Bible e Sabatha e re thusang ho re tiisa boitsebisong ba rōna re le Bakreste ba baleti ba bolokang letsatsi la bosupa le pitso eo re e filoeng ea ho hasa moaletsa oa mangeloi a mararo lefatšeng?

Mileta

Tseleng ea hae e eang Jerusalema, Paulose a khefutsa hape, khetlong lena Mileta, moo a ileng a ba le monyetla oa ho etsa molaetsa oa tumeliso ho baetapele ba kereke ea Efese.

Bala Liketso 20:15–27. Paulose o tiisa eng selelekeleng sa puo ea hae?

Ka ha o se a entse meralo bakeng sa leeto le lecha, e kenyeletsang Roma le Spain (Ba-Rom. 15:22–29), Paulose o ne a lumela hore a ke ke a hlola a khutlela Asia. Joale, a qala puo ea hae ka se kang tlaleho ea boikarabello ba lilemo tseo a li qetileng Efese. Tlaleho e joalo leha hole joalo, e ne e sa rereloa tse fetileng, ke hore, tsela eo a phetseng ka eona hara Ba-Efese, empa hape le bokamosong, kaha o ne a tšaba se tšohang se mo hlahela Jerusalema. Tšabo ea Paulose ha se lefeela. Kereke ea Jerusalema e ne e mo sheba ka leihlo le moleka, haeba e se ka thata, ka lebaka la tsa khale e le mohlorisi le thuto ea hae e se nang lebollo eo a e rutang (Liketso 21:20–26). Ho baetapele ba Bajude, e ne e se letho haese lehlabaphico le mokoenihi oa bolumeli ba moetlo oa bona (Liketso 23:1, 2). Ho isa bohareng ba lekholo la pele la lilemo, haholo pusong e mpe ea Roma, Judea a eile ea angoa haholo ke phetoho ea matla a puso le litaba tsa bochaba. Boemo bona bo ile ba susumetsa mekhahlelo eohle ea sechaba sa ma-Juda, ho kenyeletsa le kereke. Boemong bona, tšebetso ea mofarisi enoa oa mehleng hara Balichaba e tlameha e mo entse motho ea tummeng (Liketso 21:27–36). Paulose hape o ne a ena le lingongoreho tse ngata. Ho Liketso 20:28–31, Paulose a tsepame tabeng ea hore na baetapele ba kereke ea Efese ba tšoare taba ea baruti ba bohata joang, bao a ba bapisang le liphokojoe tse lekang ho khelosa le ho senya mohlape. Joale le ka hara kereke ka bo eona, le mehleng eo ea pele ha kaalo ea kereke, kotsi ea baruti ba bohata e ne e le taba ea 'nete. Joalo kaha Solomone a boletse ka nako e 'ngoe boemong bo bong: “Ha letho le lecha ka tlasa letsatsi” (Moek. 1:9). Nalane ea kereke ea Bokresre e senola tšenyō e hlolang eo baruti ba bohata ba e tlišitseng ka hara kereke. Bothata boo bo tla ba teng ho isa qetellong (2 Tim. 4:3). Haho tika-tiko, Paulose o ne a lintho tse ngata kelellong ea hae, khathatseho e kholo; empa botšepahi ba hae le cheseho ha li ea ka tsa thekesela.

Bala 2 Ba-Korinthe 4:8–14. Ke'ng seo Paulose a se bolelang moo seo re lokelang ho kenya tšebetsong ho rōna, haholo ha liqholotso li re tiela? Paulose o beha tšepo ea hae ho kae qetellong?

Tire le Sesarea

Ka mor'a Mileta, Luka o tlaleha leeto la Paulose ka botlalo. A ntse a le tseleng e lebang Jerusalema, moapostola a qeta beke Tire, lebopong la Fenesia, moo sekepe se lokelang ho laolloa teng (Liketso 21:1–6). Leha ho le joalo, ha a le moo, balumeli ba phehella hore a se nyolohele Jerusalema. Hore e be balumeli ba ne ba tataisoa ke Moea ho hlokomelisa Paulose hose ee Jerusalema ha se khahlanong le tataiso ea pejana ea moapostola. Se-Gerike etheto en tō pneumatī ho Liketso 19:21 se ka bolelela e le “ho etsa qeto/ka morero oa Moea”), e seng hore Paulose o fihletse qeto eo ka bo eena. Taba ke hore Moea e ka 'na eaba o bontšitse Bakreste ba Tire kotsi e kapele e tlelang Paulose; 'me jaole, ka khathatso ea botho, ba khothaletsa hore a se ke a tsoela pele ka mohopolo oa hae. Paulose ka bo eena o n'a se na bonnete ba se tla mo etsahalla Jerusalema (Liketso 20:22, 23). Tataiso ea leholimo ha e fane ka se hlakileng kamehla, le ho motho ea joalo ka Paulose.

Bala Liketso 21:10–14. Ke ketsahalo efe e khethehileng e etsahetseng Sesarea malebana le leeto la Paulose ho ea Jerusalema?

Agabuse e n'e le moporofeta ea tsoang Jerusalema ea neng a senoletsoe taba ea tlaala ho Liketso 11:27–30. Ka tsela e tsoanang le ea boporofeta ba Testamente ea Khale (ka mohlala, Esa. 20:1–6, Jer. 13:1–10), molaetsa oa hae e n'e le oa tsoantšetso; o n'o sebetsa e le mokhoa oa ketso ea se tla etsahala ho Paulose h'a fihla Jerusalema le ka moo lira tsa hae li neng li tla mo neela ho Balichaba (Baroma). Ba neng ba na le Paulose ba ile ba nka molaetsa oa Agabuse e le tlhokomeliso, e seng e le boporofeta, 'me ka hona ba leka ka mekha eohle ho kholisa moapostola hore a se a ea Jerusalema. Leha a ne a amehile ke boitsoaro ba bona, Paulose o ne a ikemiselitse ho phetha thomo ea hae, le ho isa moo a ka lahleheloang ke bophelo. Ho eena, botšepahi ba evangeli le bonngoe ba kereke e ne e le lintho tsa bohlokoa ho feta tšireletseho ea bophelo ba hae kapa lithahasello tsa hae. “Moapostola o n'e so k'a atamela Jerusalema ka pelo e bohloko joalo. O ne a tseba hore o tlo fumana metsoalle e fokolang le lira tse ngata. O ne a atamela motse o ileng oa latola Mora oa Molimo oo ha joale ho leketlileng letsoso la khalefo ea leholimo.”—Ellen G. White, *The Acts of the Apostles*, pp. 397, 398.

A sa utloisisoa, a moneloa, a tsoaroa hampe, le ho koenehelo, Paulose leha hole joalo a phehella ka tumelo. Ke joang re ka ithutang ho etsa se tsoanang maamong a nyahamisang?

Ho Ithuta Haholoanyane:

“Katleho e neng e latela thuta ea Evangeli e ile ea tsosa bocha khalefo ea Bajude. Ho hlaha liqoleng tsohle ho ne ho tla litlaleho tsa khaso ea thuto ena e ncha eo ka eona Bajude ba neng ba lokolloa polokong ea litokelong tsa melao ea mekete le Balichaba ba ne ba fuoa menyetla e lekanang le ea Bajude e le bana ba Abrahamana. . . . polelo ea hae [Paulose] e hlakileng e matla, ‘Ha ho sa le mo-Gerike leha e le Mojude , leha e le lebollo leha e le boqai’ (Ba-Kolose 3:11), e ne e nkoa ke lira tsa hae e le nyefolo e tšabehang, ‘me ba ne ba ikemiselitse hore lentsoe la hae le lokela ho khutsisoa.’—Ellen G. White, *The Acts of the Apostles*, p. 390. “‘Me o ne a ke ke a itšetlehe ka kutloelo bohloko le tšebetso ea bona balumeli tumelong. Bajude bas a lumeleng ba neng ba latetse ka hloko mehlaleng ea hae, ba ne ba sa ka ba hata butle ho fetisa litlaleho tse seng monate ka eena ho ea Jerusalema, bobeli ka seko leka mangolo, malebana le mosebetsi oa hae; ‘me ba bang, le bona ba Baapostola le baholo, ba ne ba amohetse litlaleho tsena e le ‘nete, ba se ke ba etsa letho ho li hanyetsa, ‘me ba se ba se ke ba leka ho ikamahanya le eena.’—Page 398.

Lipotso tsa Puisano:

1. Barutuo ba leshome le metso e 'meli bao Paulose a kopaneng le bona Efese e ne e le balateli ba pele ba Johanne mokolobetsi bao e neng e se e le balateli ba Jesu (Liketso 19:1–7). Hobaneng o nahana hore ho nepahetse ho sebelisa sekha see ho tšehetsa kolobetso ea bobeli ho Bakreste—bao ba seng ba kolobelitsoe ka ho qoelisoa—ho tsoa likerekeng tse ling ba tlang ho ikopanya le tumelo ea Baleti? Na hona le bohlokoa tabeng ea hore e be Apollose h'a ka a kolobetsoa hape?
2. Nahana ka boemo ba Paulose. O latoloa ke batho ba habo ba sa lumeleng ho Jesu. Le ke Bajude ba lumelang ho Jesu, ba bangata ba talima Paulose ba na le khoao, ho hloka tšepo, hobane ba nahana hore o senya “meoloane.” Boholo ba bahetene ba hloile Evangeli eo a e phatlalatsang. E be joale? Ha beng Paulose a ile tiisetse, le hara khanyetso? Leha re se bo-Paulose, re ka inkela eng paleng ea hae?
3. Nahana ka likhang tse ling tseo batho ba li sebelisang ho leka ho tiisa hore Sa atha e fetoletsoe ho Sontaha kapa ha esa tlama. Re arabela joang likhang tseo 'me re etsa hoo ho bontša hore kutlo ho Sabatha ha e bolele hore re tlasa molao ho feta ha re boloka melao e meng e robong; ke hore, haeba re utloa ka tumelo le kutloisiso moo tšepo ea rōna ea pholoho e lutseng teng?